

Det var hendes inderlige Ønske, at de to Kvindesagsforeninger maatte kappes i Samarbejdet for det fælles Formaal og aldrig føre anden indbyrdes Strid end en Kappestrid.

Fredrik Bajer.

„Kvindens politiske Valgret og Valgbarhed“.

Af

Johanne Meyer.

(En Tale, holdt ved Nordisk Kvindesagsmøde i København.)

Der tales i vor Tid saa meget om de besiddende og de besiddelsesløse, om den Uret, der øves mod Mennesket i den fjerde Stand, og med Rette; men i Virkeligheden er kun en Del af Folket besiddelsesløs, og det er Kvinderne.

Hver Gang en Stand har kæmpet for sine Rettigheder som Menneske — som Borger — Bonde — har det altid været med hende ude af Betragtning; hendes Kaar kunde være mere eller mindre trykkende under og ved Kampen, men at hun var et Menneske, der lige saa fuldt som Manden trængte til at leve et Liv i Frihed og Ansvar, det tænkes der ikke paa! Folket fortsatte stadig sin Udvikling med den ene Halvdel udenfor Ligestillelse.

Følgen har derfor ogsaa været, at der ved de Fremskridt, der naaedes, kun frembragtes halve Resultater.

Nu staa vi da atter i en levende Bevægelse, *Arbejderbevægelsen*, thi at det er det Spørgsmaal, der i Øjeblikket ligger for, er vel alle tænkende Mennesker enige om; men hvorledes tænker man sig Muligheden af Løsningen deraf uden Kvindens Deltagelse heri? — Naar vi faa andre Samfundstilstande, da kommer Kvinden af sig selv til sin Ret, siges der, men vi tro slet ikke paa disse forandrede og lykkelige Tilstande, før Kvinden bliver ligestillet med Manden og med sine Evner og Kræfter kan deltage i Omordningen af de bestaaende Samfundstilstande.

Der er ingen af vore politiske Partier herhjemme, som i samlet Optreden har arbejdet for Kvindens Ligestillelse med Manden. Desto mere taknemlig maa man være de enkelte Mænd, som har været saa udviklede i Humanitetsfølelsen, at de har turdet sige Ordet »Menneske« helt ud, thi saa dybt har Kvinden været nede, eller rettere saaledes har Samfundet skabt og dannet denne officielle Kvindelighed, at dens Hovedparagraf er bleven den: Lid og taal al Uret.

Systematisk holdt nede ved religiøse og huslige Følelser er Kvinden opdraget, men Sandheden er stærk i vore Dage, og Lyset falder tydeligt over alle officielle Løgne, hvoraf ingen er saa stor som Kvindens Opdragelse og Stilling i Samfundet, thi den omfatter over Halvdelen af Menneskeslægten, og jeg vil ønske, at jeg i dette Øjeblik ikke maa staa som en, der klager, men som en virkelig Anklager over for det Samfund, der som en Daare holder de Kræfter nede, som skulde bygge dets egen Lykke op.

Der fremkom i vor sidste Rigsdagssamling et Forslag om at give Kvinden kommunal Valgret, et Forslag, som, hvis det var blevet vedtaget, var kommet den ugifte Kvinde til gode.

Vi kan saa godt forstaa, at aktive Politikere maa som Sø-mænd i Modvind krydse og øve forskellig Taktik, alt som Vinden blæser; men Vælgerfolket, vi, som staa bag ved, vi maa holde klare Principper, og vi vil derfor ikke skjule, at det, vi Kvinder vil, det er *politisk og kommunal Valgret og Valgbarhed baade for den gifte og den ugifte Kvinde*.

At Kvindesagens Centrum er den gifte Kvinde, vil let forstaaes, naar vi tænke paa, at det er den unge Slægt, til hvem vi knytte vort Haab; men hvorledes skal dens Opdragelse komme i det rette Spor, naar Moderen, den nærmeste Opdragerinde, ikke har nogen Deltagelse i det offentlige Liv.

Den væsentligste Anke, der rejses herimod, er, at Kvinden har andre Evner end Manden. Der siges ikke, at hun er ringere end han; heller ikke anses hun i kriminelle Sager for mindre Personlighed end han, da hun heri straffes i Lighed med Manden. I Skattepligter og i personlige Pligter dømmes hun ligestillet. Kun naar hun kræver sin Ret i Ordningen af det offentlige, da

bliver man pludselig øm over hende og nænner ikke at drage hende ind heri.

»Hvis Kvindens Evner« er ringere end Mandens, siger *Grundtvig* etsteds, »hvorfor taler vi da til hende om det højeste og bedste, om Gud og om Kærlighed?« Nej, det er heller ikke det. Hun roses jo stadig for sine dybe Evner, sin Moderlighed, sin Æmhed og Forstaaelse af de lidende, sin Skønhedssans, sin Sympathi for Kunst og Poesi, og til Overflod besidder hun Husholderiskhed.

Alle disse Kræfter og Evner, som skattes saa højt i Hjemmet, hvorledes tror man, at de uden Skade kan undværes i Ordningen af det offentlige Liv? Og er der i det hele taget saa stor Forskel paa Husholdningerne i det smaa og Husholdningerne i det store? Vi tro det ikke.

»Men«, siger mange af Kvindesagens Venner, »vi vil ikke begynde med at give hende Stemmeret, vi vil begynde med at gøre hende økonomisk uafhængig af Manden«. Men ser man da ikke, at det er umuligt? Hvad giver Staten til Kvindens Uddannelse? Har vi Fagskoler for Kvinder? Og fremfor alt: hvorledes vurderes Kvindens Arbejde i Hjemmet?

»Men Kvinden har intet Kendskab til offentlige Sager«, kan der svares. Dog, har alle Mænd det? Eller er det i det hele taget muligt at være sagkyndig i alt? Og det er da heller ikke rimeligt, at Kvinden strax skulde springe ind og blive Formand i alle Statsforetagender som Jærnbaneanlæggelser, Sø- og Handelsfart og i Ordning af Hær og Flaade. Hun vil rimeligvis komme til at begynde der, hvor hun særlig har sit Kendskab: Skolevæsenet, Fattigvæsenet og Omsorgen for de gamle og lidende.

Vi kunde nævne Masser af Institutioner, i Ordningen af hvilke Kvinden kunde være lige saa hjemme som i Ordningen af sine egne Stuer; thi enten hun underviser 12 Børn eller underviser en hel Skole paa 200, og enten hun har at gøre med Forplejningen af sin egen Husstand, der bestaar af 20, eller en Forplejningsanstalt paa 100, det er jo ingen Væsenforskel, men kun en Gradsforskel.

Netop derfor er det, at vi ønske Kvinden ind i Kommunen, hvor hun kan faa direkte Indflydelse paa alle slige Sager; men hvor ønskeligt dette end kan være, vil det dog ikke gøre nogen væsentlig Forskel i vore bestaaende Tilstande; i al Fald vil det ikke løse vore sociale Spørgsmaal.

Ganske vist er det en Ære for et Folk, at det behandler sine gamle og syge humant, sørger for, at der i arbejdsløse Tider gives Hjælp og human Behandling over for dem, der er i Nød; men der er noget, der er meget større end at give Almisser, og det er: **at ordne sit Samfund saaledes, at der ingen fattige er.**

Derfor mener jeg, at det er ind i Statens Styrelse, at Kvinden maa, ind i selve Lovgivningsarbejdet. Det er politisk Valgret og Valgbarhed, Kvinden maa have; thi det er navnlig i Statens Styrelse, at de kvindelige Elementer mangle.

Skulde Kvinden virkelig kunne løse Arbejderspørgsmaalet? Det, som Mænd har grublet og grundet over og arbejdet deres store Hjørner trætte paa; ja, jeg tillader mig alligevel at tro det; thi — Hemmeligheden er, at *der skal Hjærte til*, der skal Kærlighed til! Det er utroligt, saa opfindsom Forstanden kan blive, naar Hjærtet er levende i Kærlighed, og kun naar Mand og Kvinde arbejde i Fællesskab, er de et hele.

Samfundet har ikke Raad til at undvære Halvdelen af Folkets Deltagelse i det almene Vel.

Digteren Ploug sagde i Landstinget i Vinter, da han var Ordfører for Flertallet i Landstinget, der ikke ønskede Kvinderne ind i det offentlige Liv: »Kvinden bør ikke komme ind, thi det er hendes Sag at tage sig af Hjørteanlæggende«. Han burde have sagt: Derfor bør Kvinden komme ind, thi Ordningen af vort Samfund er et Hjørteanlæggende.

Vi maa nemlig ikke ordne vort Samfund saaledes, at Hundreder af Arbejdernes Børn maa spise Fattigvæsenets Brød, eller at deres Døtre maa søge Erhverv ved Usædelighed; vi maa ikke give Love til Gunst for den ene Stand og paa Bekostning af den anden, men fremfor alt ikke udbytte det ene Køn til Fordel for det andet. Se vor lovbeskyttede Usædelighed, der tillader, at Fattigmands Barn udskrives til Prostitutionen, naar hun er 16 Aar, om hun er legemlig udviklet nok til det. Maa jeg spørge, om det ikke er paa Tide, at Kvinderne komme med til at revidere vore Love. Lad os forbedre Arbejdernes økonomiske Tilstand, og Prostitutionen er ikke mere, stil Kvinden lige med Manden, og Sædelighedsspørgsmaalet er løst.

Ind i selve Lovgivningsarbejdet maa Kvinden, hvis det er sandt, at hun har mere Følelse end Manden; thi det er Love, som er gennembrængte af Humanitetsfølelsen, vi maa have, Love, som kan bestaa, uden at man behøver at frygte for, at de, som kaldes de besiddende, skal miste ved at gøre, hvad *Ret* er.